

ROMANU
JAKOBSONOVI

Pozdrav a díkůvzdání

SPOLEK POSLUCHAČŮ FILOSOFIE

Brno 1939

TVŮRČÍ ZNALEC STAROČESKÉHO BÁSNICTVÍ

Pozdrav a díkůvzdání.

V složitém úsilí posledních let, proniknouti k zasutým pramenům a zapomenutým kořenům naší národní vzdělanosti, nestojí snaha o poznání a zhodnocení staročeské gotické kultury na posledním místě. Byli jsme však již dosti vydatně poučení o výtvarném duchu a odkazu trecenta v Čechách, když jsme se v literatuře stále spokojovali zastaralými poznatky generace dědovské i otcovské, zakalenými namnoze osvícenskými a pozitivistickými předsudky. Dospěla-li naše literární věda v našich dnech hlubšího a správnějšího názoru o povaze a ceně staročeského básnictví, shodujíc se v tom s orlím pohledem Pekařovým na duchovní a mravní hodnoty české gotiky, jest to hlavní zásluhou podnětných zásahů a odborných prací učence, jenž není rodem, krví a materštinou jedním z nás, ale jenž, vítaný host,

splynul s naším duševním ovzduším a s naším vědeckým životem.

Mladý ruský učenec Roman Jakobson přinášel si do Čech z domova mnoho podmínek, aby se stal vůdčím pracovníkem v dějinách starého českého písemnictví. Nemluvme ani o těch nejvzácnějších, které skládají samu podstatu jeho osobnosti: o neúporné pracovitosti, provázené jiskrným nadšením, o nevyčerpatelném daru odkrývati problémy, nadhazovati hypotézy, navrhovati řešení, o prudké iniciativnosti rozeného učitele a šťastného organisátora! Od studií byl zasvěcen do všech složitých otázek církevního písemnictví. Jako člen mladého filologického pokolení zabýval se horlivě novými metodami jak lingvistického, tak literárního zkoumání, hlavně po stránce formální; měl stejný smysl pro ideové a tvarové spojitosti s východním slovanstvem jako s evropským západem. V Čechách si osvojil rychle všecko, čeho bylo nezbytně třeba k hlubšímu proniknutí slovesnosti, nehledíc ani k úplnému zvládnutí jazyka hovorového i spisovného. Pronikl k samému tajemství novočeské bás-

nické romantiky i s jejími oběma vůdčími typy, Máchou a Erbenem; bystrozrace odkryl základní omyly vědeckého realismu, hlavně v jeho mechanickém pojetí rytmu a verše; důvěrný styk s předáky mladé a mladší poesie, zvláště s Vít. Nezvalem a Vlad. Vančurou, zbystřil jeho pochopení pro české slovo básnické, pro jeho možnosti a výboje, pro jeho záhady a nápovědi. Není snad poslední předností Romana Jakobsona, že ke zkoumání našeho staršího i novějšího písemnictví, které do dna zná, přistupuje s perspektivickou vzdáleností cizince. Snad tu vytane obdoba z naší starší vědy literární: v padesátých a šedesátých letech minulého století hodnotil a přehodnocoval podobně naši středověkou slovesnost Němec z Moravy, Julius Feifalik, poskytuje ve svých studiích stále podněty badatelům českým. Ale jaký rozdíl mezi tendencí Feifalikovou a Jakobsonovou! Kdežto vídeňský učenec se snažil dovoditi skoro vždycky závislost staročeských památek na německých vzorech a předlohách a dokázati tím kulturní inferiornost našich předků, děkujeme Rusovi u nás

zdomácnělému za to, že mnohonásobně vytkl osobitost a svéráz našeho středověkého básnictví, jmenovitě ve slohu a výrazu.

Jakobsonovy práce o staré slovesnosti české se počínají jeho studii z období cyrilometodějského a přes románské písemnictví, souvisící s osobnostmi obou národních světců, Václava a Vojtěcha, míří hlavně k lucemburskému trecentu s jeho básnickým vrcholem, Legendou o svaté Kateřině, která i lidsky jest badateli zvláště drahá; na závěru stojí pak zkoumání veršovaných skladeb husitských, při nichž Jakobsona především znepokojuje problém, zda v nich dlužno s Peškařem spatřovat poslední organickou fási české gotiky středověké. Ve středu zájmu stojí minuciosní rozbor staročeského verše, kterému již roku 1923 věnoval monografickou analýsu, namnoze převratnou, později opětovně prohlubovanou a soustavněji budovanou — tu stojí Jakobson zcela ojedinele jako vědecký tvůrce na kolbišti mnohých problémů a kontroverzí. S analytikem přistoupil zároveň editor k nejstarším českým duchovním písním doby ještě románské

i k alegorickým skladbám gotického symbolismu: také tu se ukázal průkopníkem. Rozlišení několikerého slohu v lyrice, v epice i ve skládání tendenčním; chronologické závěry o vývojových skupinách a školách odtud plynoucí; uvedení znaků literárních na obecnější kulturní pojmy dobové jsou syntetickým ovocem těchto studií i edicí, přímo přeplněných cennými poznatky a poznámkami analytickými.

Ve chvíli, kdy jest Roman Jakobson zabrán do příprav k dvěma velkým souhrnům dílům o českém básnictví IX.—XI. věku a o gotické poesii v Čechách, odvolán jest násilně s katedry a semináře, kde jako iniciativní a oblíbený profesor odevzdával českým studentům své vědecké poznání a nikoli prázdnou frasi, nýbrž oduševněnými fakty vedl k pochopení tradice cyrilometodějské a svatováclavské. Tato zvláštní hospodárnost národně kulturní, ačkoliv vynucená zevním tlakem politickým, nutí vážně se zamyslíti, i když se zdá skoro nemožným, aby Jakobson badatel, Jakobson spisovatel, trvale odložil předmět studia, od něhož byl odehnán

Jakobson učitel. Bohdá, shledáme se opět v době nepříliš daleké i s Jakobsonem profesorem tam, kde jest jeho pravé místo. Nebylo by možno vědecky a kulturně žít, kdyby trvale měli nepovolání rozhodovati o vyvolených.

Arne Novák.

SLÓVCE M.

Srdce netuž, nelžeť zbýti,
pravímť čele,
aniť sě jest lzě ukrýti
již veselé.

Toť pravím: za utěšenie
mněť v světě milejšie nenie
a za toť mám
než to mé milé slóvce M,
jenž panuje v srdéčku mém,
a v tomť sě znám.

Áč pod nebem jest stvořenie,
nerozumiem,
róžě, jiný květ nic nenie,
toť směle diem.

Toť pravím: za utěšenie
mněť v světě milejšie nenie
a za toť mám
než to mé milé slóvce M,
jenž panuje v srdéčku mém,
a v tomť sě znám.

Jestliť jí milo slůžití,
ač z milosti,
anať dá dobrým požití
vždy v radosti.

Toť pravím: za utěšenie
mněť v světě milejšie nenie
a za toť mám
než to mé milé slůvce M,
jenž panuje v srděčku mém,
a v tomť sě znám.

Rač to v svém srdci zavřieti
ne bez smiechu,
ež mně jiné nelzě mieti
za útěchu.

Toť pravím: za utěšenie
mněť v světě milejšie nenie
a za toť mám
než to mé milé slůvce M,
jenž panuje v srděčku mém,
a v tomť sě znám.

Tedyť poviem otevřene
v tvé službě jsem.
Aniž změním do skončení
mé milé M.

Toť pravím: za utěšení
mněť v světě milejšíe není
a za toť mám
než to mé milé slůvce M,
jenž panuje v srdéčku mém,
a v tomť se znám.

*Básně Vítězslava Nezvala »Roman Jakobson«
a »Dopis Romanu Jakobsonovi« jsou otištěny
ze sbírek »Skleněný havelok« a »Zpáteční lis-
tek«; obě sbírky vydal František Borový, Praha.*

ROMANU JAKOBSONOVI

Pozdrav a díkůvzdání

K 15. březnu 1939 vydal Spolek posluchačů filosofie
Masarykovy university v Brně, Falkensteinerova 14.
Vyšlo 510 výtisků; 1—10 na ručním papíře, číslováno.
Vytiskla Obchodnická tiskárna v Blansku.

